

Vyhlášení výsledků 29. ročníku soutěže o Cenu Edvarda Beneše

V letošním roce bylo do soutěže o Cenu Edvarda Beneše přihlášeno celkem 26 prací, z toho 15 prací z Historie 20. století a 11 prací ze Sociologie.

V oblasti Historie 20. století cenu 1. stupně získal **Vojtěch Ertl** z Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně za soutěžní práci: **Rehabilitace a jejich realizace v období socialismu.**

Vojtěch Ertl si zvolil za téma své práce problematiku rehabilitací osob postižených komunistickým režimem, a to v celém dlouhém časové období 1948-1989. Práce je výsledkem dlouhodobého hlubokého badatelského zájmu, opírá se o seriózní archivní výzkum, a to především v Národním archivu a v Archivu bezpečnostních složek. Vynikajícím způsobem dokládá znalost historického kontextu, zároveň podrobně analyzuje případy řešené jednotlivými rehabilitačními komisemi, na čemž je vhodně demonstrována podstata problému. Celkově lze dílo hodnotit jako excelentní s významným přínosem k pochopení problematiky rehabilitací v totalitním režimu a obohacující historický diskurs o nové perspektivy a poznatky.

Cena Edvarda Beneše 2. stupně byla udělena **Tereze Musilové** z Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za soutěžní práci: **Proměny jihočeského pohraničí a jeho obyvatelstva po druhé světové válce v dobových pramenech a paměti obyvatel Kaplicka.**

Tereza Musilová se oblasti Kaplicka v poválečném období věnuje dlouhodobě, diplomovou práci postavila na vytěžení dvou okruhů informačních zdrojů, které jí zarámovaly dvě různé perspektivy dané problematiky. Vedle sebe tak koexistuje archivní výzkum mapující především proces vysídlení a dosídlení z pohledu institucí, zároveň však pracuje s pamětníky, kteří jsou zdrojem pro zkoumání dějin každodennosti. Napsání této práce vyžadovalo hlubokou znalost nejen bezprostředně poválečných dějin, ale také např. dějin rumunských Slováků či problematiky Sudetských Němců. Autorka minulost nehodnotí, ale snaží se ji pochopit. Přínosná je i samostatná část práce, věnovaná možnosti uplatnění dané tematiky ve školní výuce. Práce byla po dílčích úpravách navržena k publikování.

Cena Edvarda Beneše 3. stupně byla udělena **Jiřímu Sýkorovi** z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně za soutěžní práci: **Francouzská sekce podzemní univerzity v Brně (1985-1989)**.

Jiří Sýkora napsal diplomovou práci o bytových seminářích v rámci studijního programu francouzštiny, a právě jazyková znalost mu tuto práci umožnila. Pracuje však s historickým instrumentáři. V práci popisuje, hodnotí a analyzuje význam francouzské části „podzemní univerzity“, jejíž bytové semináře jsou vnímány jako významná aktivita brněnského disentu v období tzv. normalizace. Práce je postavena na detailním výzkumu jak v českých, tak francouzských archivech, v rámci projektu byly realizovány rozhovory s českými i francouzskými pamětníky. Jedná se o zcela unikátní, poprvé ucelený, výzkum tohoto fenoménu a významný příspěvek k poznání podzemních univerzit vůbec, a to jak z hlediska aktérů, tak zájmu státu o ně.

Čestné uznání v oblasti Historie získala **Magdaléna Kopičková** z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze za soutěžní práci: **Mezi Roudnicí a Vídní. Mladá léta Maxe Dvořáka.**

Bakalářská práce Magdaleny Kopičkové zajímavým způsobem propojuje regionální dějiny, osobní biografie a dějiny dějepiscetví na přelomu 19. a 20. století. Osobnost historika umění Maxe Dvořáka zaujala nejednoho badatele, na rozdíl od nich však autorka věnuje podrobný a pečlivý zájem jeho rodinnému zázemí, jež mělo zásadní vliv na jeho habitus. Zájem o Dvořákovo dětství není samoučelný, ale M. Kopičková dovozuje velmi přesvědčivě a v souladu s náhledem současné psychologie, jak se dětské prožitky odrazily v celoživotní Dvořákově cestě. Zajímá se podrobně o jeho osobní vazby a soukromý život a decentně, nicméně velmi přesvědčivě, dokladuje, jak privátní sféru života není možné odseparovat o profesionálního uchopení „velkých osobností“, mezi něž Max Dvořák v prvních dekádách 20. století bezesporu patřil. Bakalářská práce Magdaleny Kopičkové je vynikajícím badatelským i literárním počinem, opírajícím se o pečlivý výzkum ve více než dvaceti archivech jak v České republice, tak ve Vídni.

Čestné uznání v oblasti Historie získala i **Petra Gutwaldová** z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně za soutěžní práci: **Zpracovatelský průmysl v Třešti od začátku druhé světové války do devadesátých let 20. století a jeho komparace s vývojem zpracovatelského průmyslu v Humpolci a Velkém Meziříčí.**

Petra Gutwaldová se dějinám Třeště, městečka ležícího mezi Jihlavou a Telčí, věnuje dlouhodobě. Její zájem patří především ekonomickému potenciálu této lokality, jež byla vyhlášena práce svým průmyslem (na rozdíl od intelektuální Telče). V malém městečku se nacházelo několik prosperujících továren, které vyrostly jak na předchozí řemeslné tradici, tak na dynamice a podnikavosti místní velké židovské komunity. V konkrétní analýze tak sleduje metodou sondy důležité socioekonomické faktory, které pak komparuje s podobně profilovanými městy na Vysočině, a sice s českým Humpolcem a moravským Velkým Meziříčím. Práce se opírá o rozsáhlý archivní výzkum. Je bezesporu přínosem jak pro dějiny průmyslu, tak pro dějiny sociální.

V oblasti Sociologie cenu 1. stupně získal **Jáchym Nerad** z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze za soutěžní práci: **Společně ze středu: komparace teorií změny projektů středního článku v České republice.**

Zajímavá, prakticky uplatnitelná a argumentačně podložená práce se zabývá jedním z nejvíce diskutovaných témat současné vzdělávací politiky v České republice, vznikem tzv. středního článku řízení. Po obsahové, metodologické, formální i praktické stránce jde o práci mimořádnou a originální. V současné době se totiž intenzivně debatuje o nové úpravě řízení vzdělávání v ČR, přičemž existuje několik hlavních variant. Práce systematicky porovnává dvě hlavní navrhované varianty tzv. středního článku optikou teorie změny. Autor se přitom nesnaží hodnotit, která z těchto variant je lepší, ale snaží se co nejobektivněji porozumět odlišným předpokladům, na kterých jsou tyto dvě varianty založeny. Práce tak má velký potenciál přispět ke kultivaci současné debaty ve vzdělávací politice, pokud ji ovšem nebude v tomto ohledu limitovat nepříliš srozumitelný název.

Cenu 2. stupně získala **Eliška Kalinová** z Fakulty sociálních věd Karlovy univerzity v Praze za soutěžní práci: **Modernita a gender: analýza životní a vztahové spokojenosti v České republice.**

Klasická kvantitativní studie, dobře metodologicky založená a široce teoreticky zakotvená. Klade si otázku, jak změny ve vnímání genderových rolí a v hodnotových orientacích formují postoje partnerů a ovlivňují jejich životní a vztahovou spokojenost. Výsledky analýzy dat naznačují, že vztahová spokojenost má na životní spokojenost silnější vliv než spokojenost s prací. Pro muže je spokojenost s prací důležitější doménou ovlivňující životní spokojenost než pro ženy. Vliv spokojenosti se vztahem se ale dle pohlaví neliší. Důležitým zjištěním je, že celkově vyšší míra nesouhlasu s tradičními genderovými rolami přispívá k vyšší vztahové spokojenosti, avšak u žen určité modernější postoje mohou spokojenost ve vztahu naopak snižovat. Závěry korespondují s koncepty, z nichž práce vychází, konkrétně šlo o postmaterialismus R. F. Ingleharta, proměny modernizace A. Giddense a teorii druhé demografické tranzice Lesthaegheho a van de Kaa.

Cenu 3. stupně získala **Viktorie Nováková** z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze za soutěžní práci: **Specifika mateřství a péče o dítě s těžkým kombinovaným postižením se zaměřením na vnímání normativního diskurzu mateřství a vývoje dítěte pečující matkou.**

Zajímavá práce se ukazuje jako velmi konzistentně odvedená, na bakalářskou práci již metodologicky vyzrálá. Cílem výzkumu využívajícího výpovědí poskytnutých matkami pečujícími o děti s těžkým kombinovaným postižením bylo ukázat, jaký vliv a dopady mají normativní představy a očekávání společnosti na praktikování mateřství, péči a výchovu dítěte, vnímání postižení i život žen jako takový. Součástí práce je také zkoumání konkrétních specifik péče o dítě s postižením a jejich implikací pro život pečujících matek, v tomto směru přinesla autorka řadu netriviálních zjištění.

Čestné uznání v oblasti Sociologie získal **Karel Němeček** z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně za soutěžní práci: **Rozmanitost k meta-stabilitě: o vztahu permakultury a modernity.**

Práce se zabývá permakulturou jako specifickým viděním světa a jeho vztahem k principům modernity podle Petera Wagnera. Na základě kvalitativní analýzy knih o permakulturním zemědělství a organizaci společnosti předkládá práce interpretaci, podle níž představuje permakultura alternativní modernitu, cestu k udržitelnosti systému. Náročná analýza na první pohled okrajového konceptu prokazuje teoretickou hloubku, nejde o pouhé „slovní cvičení“ analyzující a porovnávající texty, jak by to mohlo z názvu vypadat. Autor pracuje kvantitativními metodami s textovými korpusy a prokazuje jiný metodologický um než ostatní práce.